

CHƯƠNG TRÌNH ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC TRƯỜNG HỌC QUA ĐÁNH GIÁ CỦA NGÂN HÀNG THẾ GIỚI VÀ CÁC NHÀ TÀI TRỢ

Ngày nhận bài: 13/06/2016; ngày sửa chữa: 13/06/2016; ngày duyệt đăng: 14/06/2016.

Abstract: Assessment on SEQAP after 5-year implementation of World Bank and donors affirms outstanding achievements in improving quality of education to meet requirements of education reform at primary schools in Vietnam in the context of global integration.

Keywords: SEQAP, assessment of world bank and donors, achievements.

1. Chương trình Đảm bảo chất lượng giáo dục trường học (SEQAP) mang đặc điểm điển hình của một chương trình đạt hiệu quả, được áp dụng trên quy mô khá rộng để tìm hiểu cách thức triển khai cụ thể trước khi chuyển giao Chính phủ áp dụng trên quy mô toàn quốc. Với SEQAP, chúng ta biết rằng để tiếp cận được nền giáo dục chất lượng tốt, phải đảm bảo học sinh (HS) có đủ thời gian học tập tại trường và thời gian hoàn thành bài tập về nhà. *Dạy học cả ngày* cho phép tất cả HS đều có đủ thời gian cho những hoạt động giáo dục. Khi phụ huynh HS có điều kiện kinh tế tốt hơn, có nhiều thời gian hơn hoặc có học vấn tốt hơn thì HS có thể nhận được hỗ trợ học tập từ phụ

huynh HS. Nhưng đối với HS nghèo, tập trung chủ yếu ở vùng nông thôn, thì hầu hết các em không có được điều đó. Hiểu sự chênh lệch này, SEQAP đã tập trung vào đối tượng trẻ em dân tộc thiểu số, từ đó chứng minh sự khác biệt chất lượng do *Dạy học cả ngày* tạo ra. SEQAP thực hiện hỗ trợ các trường về cơ sở vật chất và chương

Đoàn các nhà tài trợ và BQL SEQAP đi thực tế tại Trường Tiểu học Kim Bình - Kim Bôi - Hoà Bình trong đợt đồng đánh giá.

Khai mạc Đợt Đồng đánh giá lần thứ 8 của các Nhà tài trợ

trình, về công tác và phương pháp dạy học, về đảm bảo HS được cung cấp bữa trưa ở trường để tham gia học cả ngày. Đã có 1.628 trường được thụ hưởng từ hỗ trợ của SEQAP, và rõ ràng HS dân tộc, những đối tượng thường chịu sự thiếu công bằng trong kết quả học tập, đã có kết quả học tập tốt hơn trước.

Một yếu tố thành công nữa của SEQAP chính là cơ chế phân quyền quản lí. Đây là chương trình hỗ trợ ngân sách, có nghĩa là tất cả các vấn đề về tài chính sẽ tuân theo quy trình giải ngân tại Việt Nam. Nguồn ngân sách sẽ được phân bổ từ Ngân sách Trung ương tới tận cấp trường. Quy trình này giúp các tỉnh, các huyện, và cả phụ huynh đều có thể đánh giá được tính hiệu quả của hệ thống phân bổ vốn. Và như ta thấy, việc này giúp các tỉnh tham gia cải thiện được hệ thống của mình và những quyết định họ đưa ra.

Yếu tố thành công thứ 3 của SEQAP chính là trước SEQAP đã có nhiều mô hình thí điểm được tiến hành, như: dạy học trong trường mầm non, dạy và học tích cực - tất cả các thí điểm đó đều ở quy mô nhỏ. Với SEQAP, những thí điểm này được thực hiện trên quy mô rộng nhằm tạo ra sự khác biệt thật sự và chứng minh rằng chúng ta có thể nhân rộng trên toàn quốc. Đánh giá từ phía Cơ quan phát triển Bỉ, sau 6 năm thực hiện, SEQAP đã chứng minh được rằng: *Dạy học cả ngày* - theo hướng SEQAP tiếp cận, bao gồm giao quyền tự chủ cho nhà trường, mô hình phân bổ vốn, cách thức thực hiện - là một mô hình khả thi. Đây là lúc Chính phủ quyết định nhân rộng mô hình này trên quy mô lớn hơn.

2. Chương trình đã đạt được mục tiêu đề ra. Việt Nam không chỉ có lực lượng lao động có chất lượng giáo dục tốt hơn, mà lực lượng đó còn có tiềm năng tự phát triển. Khi SEQAP kết thúc thì nguồn tiền hỗ trợ

sẽ kết thúc. Ở các trường SEQAP, các nguồn đầu tư này vẫn cần được duy trì, vì các đầu tư đó đều rất hữu ích. Và thực tế là, *một nền giáo dục tốt cũng là yêu cầu cơ bản trong quyền con người, đặc biệt là đối với giáo dục tiểu học và trung học.* Vì vậy, Lộ trình dạy học cả ngày là rất cần thiết và Chính phủ nên cấp kinh phí để thực hiện. Điều này phải được đưa ra xem xét và nhìn nhận như một vấn đề trọng tâm trong chính sách giáo dục, vì nếu không quan tâm tới đối tượng người dân nghèo trong xã hội, không đảm bảo người nghèo cũng được hưởng giáo dục chất lượng tốt, Việt Nam sẽ chưa thể gia nhập nhóm các nước có thu nhập trung bình. Bởi vì, muốn trở thành một nước có thu nhập trung bình, Việt Nam cần có nguồn lực lao động có trình độ, trong đó, đối tượng người dân nghèo chiếm tỉ lệ tương đối cao, lại không được quan tâm thích đáng. Theo kết quả nghiên cứu *“Đóng góp của phụ huynh HS đối với giáo dục”* do Vương quốc Bỉ thực hiện tại Việt Nam, phụ huynh HS chi trả khá nhiều cho việc học tập của con em. Khoảng chi phí này sẽ còn cao hơn tại các thành phố. Ở Vương quốc Bỉ, kinh phí cho giáo dục sẽ được chi trả từ thuế. Trong khi đó, ở Việt Nam, phụ huynh HS rất tự hào về con mình, họ tạo mọi điều kiện để con có cơ hội học tập, và chính điều này đã tạo nên khoảng cách chênh lệch giữa các nhóm và nhiều cá nhân mà Nhà nước cần để tham gia xây dựng kinh tế thì lại không có cơ hội tiếp cận giáo dục chất lượng. Phụ huynh các em này sẽ không thể đưa con em của mình tới lớp học tiếng Anh buổi tối vì ở khu vực miền núi không có các lớp học tiếng Anh, mặc dù chỉ là lớp học tiếng Anh không có giáo viên (GV) bản ngữ đứng lớp. Điều quan trọng là, kết quả học tập sẽ không bị ảnh hưởng bởi đóng góp nhiều

hay ít của phụ huynh HS. Bởi vì cái chúng ta cần là tất cả mọi người đều có thể phát triển hết tiềm năng của cá nhân mình. Do đó, việc SEQAP cùng Chính phủ hoàn thiện Lộ trình dạy học cả ngày là rất quan trọng, và lộ trình này phải là một phần trong chính sách của Chính phủ và phải được cấp ngân sách thực hiện.

3. SEQAP có ý nghĩa và tác động quan trọng đối với sự nghiệp phát triển giáo dục cơ bản tại Việt Nam. Bởi vì, Chương trình ra đời đúng thời điểm và sau 6 năm thực hiện đã giúp thêm nhiều HS được tiếp cận *Dạy học cả ngày*, thực sự mang lại sự khác biệt trong thành tích và chất lượng đời sống của HS.

SEQAP có 3 đóng góp chính và có thể phân ra 2 loại: hỗ trợ cho bên tổ chức giáo dục và hỗ trợ cho bên có nhu cầu giáo dục. Đối với bên tổ chức giáo dục, SEQAP hỗ trợ xây dựng phòng học và các cơ sở vật chất cần thiết. Quan trọng hơn, SEQAP đã tổ chức tập huấn cho GV và cán bộ quản lý giáo dục, hỗ trợ và giới thiệu các phương pháp quản lý *Dạy học cả ngày*. Điều này hết sức có ý nghĩa, bởi nhiều GV và hiệu trưởng còn “loay hoay” chưa biết được cách thức nào tốt nhất để triển khai *Dạy học cả ngày*. Bên cạnh đó, SEQAP cũng thí điểm nhiều phương thức triển khai khác nhau, như sử dụng trợ giảng tiếng dân tộc trên lớp để hỗ trợ HS dân tộc thiểu số. Đối với bên có nhu cầu giáo dục, một loạt các biện pháp can thiệp đã được thực hiện để đảm bảo và khuyến khích HS và phụ huynh HS cho con học cả ngày ở trường. Bởi lẽ, đối với các hộ nghèo, cho con đi học cả ngày ở trường không phải một việc dễ dàng vì họ không có đủ tài chính để chi trả. Một trong những hỗ trợ rất quan trọng mà SEQAP thực hiện chính là hỗ trợ ăn trưa tại trường cho HS. Điều này đã tạo

nên sự khác biệt và giúp đảm bảo HS có thể học tại trường cả ngày, thay vì trước đó, các em chỉ được học nửa ngày, sau đó phải về nhà ăn trưa và phụ huynh HS thì không đủ tiền mua bữa trưa, hoặc chuẩn bị bữa trưa cho con em mình mang đến trường. Hỗ trợ ăn trưa là một hoạt động rất quan trọng vì chúng ta đều biết trẻ có sức khỏe tốt sẽ học tốt hơn. Đây là những thành công chính mà SEQAP đạt được.

4. Tuy nhiên, mục tiêu của SEQAP không dừng lại ở việc tổ chức dạy học cả ngày. SEQAP là nơi có thể đúc rút bài học kinh nghiệm và xác định được đâu là phương pháp hỗ trợ HS hiệu quả nhất, tiết kiệm chi phí nhất và đâu là con đường nên tiếp tục đi khi mở rộng *Dạy học cả ngày* trên toàn quốc. Trong thực tế, qua quá trình thực hiện SEQAP, chúng ta đã học được rằng: Dạy học cả ngày không chỉ đơn giản là việc áp dụng một số phương pháp hay hướng tiếp cận nhất định, mà còn là vấn đề đảm bảo có nguồn tài chính bền vững, thường xuyên, vì cần phải có kinh phí để chi trả những hoạt động như bữa ăn trưa của HS và các đầu vào khác tại trường, để từ đó nhà trường có thể cải thiện hoạt động giáo dục cho HS và tập huấn cho GV. Nguồn kinh phí này phải được duy trì thường xuyên và không thể dừng lại chỉ vì dự án kết thúc. Đối với những vùng khó khăn, chúng ta không thể dựa hoàn toàn vào sự đóng góp của phụ huynh HS và cộng đồng nếu muốn tiếp tục triển khai thực hiện *Dạy học cả ngày* trên cơ sở những gì các dự án như SEQAP đã làm. Rõ ràng cần phải xây dựng một chiến lược toàn diện cho vấn đề này.

5. SEQAP là một dự án quan trọng và hết sức kịp thời, đáp ứng nhu cầu tổ chức *Dạy học cả ngày* cho HS vùng khó khăn tại Việt Nam. Đây là một bước quan trọng giúp

đảm bảo cơ hội tiếp cận công bằng với giáo dục chất lượng. Tuy nhiên, quá trình triển khai SEQAP cho thấy: cần quan tâm thêm nữa đến hoạt động giám sát và đánh giá các kết quả thực hiện cũng như đánh giá chất lượng của các hỗ trợ, can thiệp trong Chương trình, bởi việc này sẽ giúp chúng ta hiểu rõ hơn những bài học có thể đúc rút được qua việc thực hiện Chương trình.

Cũng cần rút ra bài học về tầm nhìn bao trùm các dự án thực hiện tại Việt Nam, như SEQAP, VNEN hay những dự án của các nhà tài trợ khác. Nếu các dự án này không phối hợp và học hỏi từ nhau, ta sẽ bỏ lỡ cơ hội to lớn để thực sự đóng góp vào việc cải thiện chất lượng và tiếp cận giáo dục tại Việt Nam. Nói cho cùng, các dự án không chỉ là cơ hội để giúp đỡ Việt Nam mà còn là nơi đúc rút bài học kinh nghiệm cho hướng đi trong tương lai của nền giáo dục chất lượng cao. □

(* *Lược trích bài phỏng vấn World Bank và các nhà tài trợ về SEQAP của Đài Truyền hình Việt Nam, 2016*).

Tài liệu tham khảo

- [1] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 1 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 9/2010).
- [2] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 2 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 4/2011).
- [3] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 3 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 9/2011).
- [4] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 4 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 4/2012).
- [5] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 5 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 9/2012).
- [6] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 6 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 4/2013).
- [7] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 7 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 9/2013).
- [8] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 8 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 5/2014).
- [9] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 9 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 10/2014).
- [10] Báo cáo đợt đồng đánh giá SEQAP lần thứ 10 của Bộ GD-ĐT và các nhà tài trợ (tháng 5/2015).